

Generaldirektörens stab
Erik Magnusson
erik.magnusson@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande – Staten och kommunsektorn – samverkan självstyrelse, styrning (SOU 2024:43)

Socialstyrelsen delar i stora drag de bedömningar som görs i utredningen. Myndigheten anser dock att en del förslag behöver tydliggöras och gör när det gäller vissa förslag andra bedömningar än utredningen.

Yttrandet är avgränsat till de områden som direkt eller indirekt berör Socialstyrelsens ansvarsområden.

11.2 En generell lagstadgad skyldighet för kommuner och regioner att samverka med staten behövs inte

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att en lagstadgad skyldighet för kommuner och regioner att samverka med staten inte behövs. Socialstyrelsen bedömer, i likhet med utredningen, att det redan åligger kommuner och regioner att samverka med staten i frågor som berör kommuners och regioners obligatoriska verksamheter. Därutöver ska samverkan ske i frågor där samverkan bedöms vara av ömsesidigt värde för de som berörs. En lagstadgad skyldighet att samverka skulle därmed endast bli aktuellt i de frågor där ett sådant ömsesidigt värde av någon part inte skulle anses finnas. Socialstyrelsen bedömer inte att samverkan i sådana frågor är lämpligt. I sådana frågor bör andra styrningsverktyg, som också utredningen ger exempel på, vara lämpligare.

11.3.1 Informationsutbyte

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att det finns flera utarbetade kanaler för informationsöverföring mellan staten och kommunsektorn.

Samtidigt pekar utredningen på att regeringen bör utveckla former för en mer direkt samverkan mellan staten och huvudmännen (se 11.9). Socialstyrelsen anser i likhet med utredningen att länsstyrelserna kan spela en mer aktiv roll i det arbetet. Det finns dock utmaningar för länsstyrelsen att företräda förvaltningsmyndigheterna i deras operativa arbete.

I syfte att skapa en mer direkt samverkan mellan staten och kommunsektorn anser Socialstyrelsen att formerna för hur myndigheter idag hanterar utskick av enkäter till huvudmän och vårdgivare bör ses över. Idag finns en långtgående ordning för det men det finns inte någon skyldighet att besvara enkäterna. Det kan finnas skäl att överväga om kommuner och regioner behöver ges en utökad skyldighet att svara på myndigheternas enkäter och om samrådet i vissa fall bör kunna ske direkt med kommuner och regioner istället för via SKR.

11.3.2 Särskilt om dialogforum och liknande samråd

Utredningen gör bedömningen att dialogforum och liknande samråd kan vara ett verktyg för att åstadkomma samverkan. Socialstyrelsen delar den bedömningen. I och med överenskommelsen om samverkan mellan myndigheterna i Rådet för styrning med kunskap och regionernas nationella system för kunskapsstyrning samt med regeringens avsiktsförklaring om kunskapsstyrning¹ anser Socialstyrelsen emellertid att formen ”dialogforum” för kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvård redan är etablerad. Dialogformen genom partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård är en välfungerande struktur och kan med fördel användas för många frågeställningar och dialog mellan parterna.

11.4 Kunskapsstyrning

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att kunskapsstyrningen av kommunal verksamhet ska vara väl samordnad och ske genom formaliserade strukturer. Socialstyrelsen kan konstatera att utredningen ser positivt på den utveckling som skett och bedömer att kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården och socialtjänsten i hög utsträckning är väl samordnad och att den sker genom formaliserade strukturer.

11.8 Privaträttsliga objekt

Utredningen gör bedömningen att bildandet av privaträttsliga objekt inte är en lämplig form av samverkan inom områden där det finns starka nationella intressen. Som exempel lyfts SOS Alarm och utredningen föreslår att

---

¹ <https://www.regeringen.se/contentassets/8868a3f94d254669ae02df60dc9aa49e/gemensam-inriktning-for-en-sammanhallen-och-andamalsenlig-kunskapsstyrning-for-halso--och-sjukvarden.pdf>

Regeringen därför bör överväga om ansvaret för att ta emot och besvara nödsamtal till nödnummer 112 även fortsättningsvis bör åvila SOS Alarm Sverige AB. Socialstyrelsen delar bedömningen och tillstyrker förslaget.

11.9.3 Närmare om samverkan på hälso- och sjukvårdens område

Utredningen bedömer att samverkan på hälso- och sjukvårdens område ”inte är helt lämplig”. Det som utredningen avser verkar i första hand vara samverkan genom överenskommelser mellan staten och i huvudsak SKR. Denna fråga behandlas särskilt i utredningens avsnitt 12.2.4 och 12.3. När det gäller samverkan mer generellt vill Socialstyrelsen återigen betona att den samverkan som byggts upp genom Rådet för styrning med kunskap, regionernas nationella system för kunskapsstyrning och regeringens avsiktsförklaring om en gemensam kunskapsstyrning fungerar väl. Här ser inte Socialstyrelsen behov av nya former för samverkan.

11.10 Länsstyrelsernas roll i samverkan

Utredningen anser att samverkan mellan kommunsektorn och länsstyrelserna bör utvecklas. Utredningen föreslår att det inom varje länsstyrelse ska finnas ett organ som benämns det ”regionala kommunrådet” där det utöver landshövdingen för respektive län också ska sitta representanter för kommunerna och regionen i länet.

Socialstyrelsen delar bedömningen att det inom vissa områden finns ett behov av att stärka samverkan mellan kommunsektorn och länsstyrelserna men anser inte att ett formaliserat råd är det bästa verktyget för detta. Socialstyrelsen kan konstatera att det på flera håll redan existerar den typ av samverkan som utredningen lyfter utan att för den skull vara formaliserad. Socialstyrelsen gör bedömningen, precis som utredningen gjort initialt, att samverkan ska ske i frågor där samverkan bedöms vara av ömsesidigt värde för de som berörs. Socialstyrelsen ser en risk att för att ett formaliserat råd inte blir tillräckligt flexibelt och verksamhetsanpassat för att på ett effektivt sätt kunna omhänderta bredden av frågor inom hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens verksamheter. Ett exempel rör den kommunala hälso- och sjukvården där kommunernas och regionernas samverkan utvecklats och fortsatt kommer spela en stor roll för att ge en god vård till personer med komplexa problem. Socialstyrelsen anser mot bakgrund av detta att en icke-formaliserad, läns- och situationsanpassad samverkan som är mindre tungrodd är att föredra.

11.11.3 Det geografiska områdesansvaret bör ligga kvar vid länsstyrelserna

Socialstyrelsen stödjer utredningens bedömning om att det geografiska områdesansvaret bör ligga kvar hos länsstyrelserna.

11.11.4

Socialstyrelsen instämmer i bedömningen att överenskommelser mellan staten och SKR inte är lämpliga i fråga om krisberedskap och civilt försvar.

12.2.4 Utredningens bedömning avseende överenskommelser

Utredningen bedömer att överenskommelser mellan staten och SKR inte är en lämplig form för samverkan mellan staten och kommunsektorn. Om överenskommelser med SKR ändå ingås bör dessa enligt utredningen begränsas till att gälla politiska målsättningar, snarare än offentliga förvaltningsuppgifter. Överenskommelserna bör inte heller innehålla att medel utbetalas till eller via SKR. Socialstyrelsen delar dessa bedömningar. Socialstyrelsen anser däremot att utredningen mer grundligt hade kunnat analyserat vilka alternativ som inom olika områden är mer ändamålsenliga och vad det får för konsekvenser exempelvis för myndigheter som i enlighet med utredningens förslag skulle kunna komma att få utökade uppdrag.

12.3.1 Regionalisering av Socialstyrelsen – ett sätt för staten att bättre kunna samverka med och stödja regionerna

Utredningen lyfter inledningsvis ett antal aspekter som är kännetecknande för relationen mellan staten och kommunsektorn och som på ett plan medför ett behov av samverkan men på ett annat innebär utmaningar för densamma. Här kan särskilt nämnas det förhållande att staten sätter ramarna för kommunsektorns reglerade verksamhet samtidigt som kommunsektorn ansvarar för utförandet och åtnjuter en relativt stor grad av självstyre. Utredningen betonar att relationen är sammansatt och ”inte entydigt hierarkisk utan präglas av ett ömsesidigt beroende.” Utredningen lyfter inledningsvis ett antal exempel på metoder för samverkan. Här återfinns, dialogforum, kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvård och omsorg, strategier och handlingsplaner och avtal under vissa förutsättningar.

Socialstyrelsen kan konstatera att ingen av ovan nämnda samverkansformer i sig kräver en regional närvaro från statens sida. Inom vissa områden, speciellt där regionala hänsyn, sätter ramarna för den statliga målsättningen

kan en sådan närvaro vara motiverad men utredningen visar inte varför det skulle gälla samverkan inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Socialstyrelsen vill tvärtom understryka att många frågor inom ramen för myndighetens ansvarsområden inte är regionala, utan nationella och därför behöver samordnas för hela riket.

Socialstyrelsen anser även att utredningen inte i tillräckligt hög grad beaktat de konsekvenser en regionalisering av Socialstyrelsens verksamhet får för myndigheten. Här kan särskilt nämnas ökade kostnader och utmaningar för enhetligheten i myndighetens styrning. De kostnader som utredningen redovisar anser myndigheten vara underskattade.

Socialstyrelsen avstyrker mot bakgrund av ovanstående förslaget att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utreda en regionalisering.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Björn Eriksson. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Urban Lindberg, Linda Corsvall och Pär Ödman deltagit. Senior rådgivare Erik Magnusson har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Björn Eriksson

Erik Magnusson